

Schouwburg Cuijk breekt af en bouwt op

'Gesamtkunstwerk'

Bij Schouwburg Cuijk heeft een grondige 'vernieuwbouw' plaatsgevonden en dat was nodig ook. "Je kon je hele hand in de scheuren van de muur in de toneeltoren duwen! Het hele gebouw was gewoon echt op. Daarnaast voldeden de arbeidsomstandigheden en vluchtroutes niet meer", vertelt schouwburgdirecteur Sjoerd Meijer namelijk.

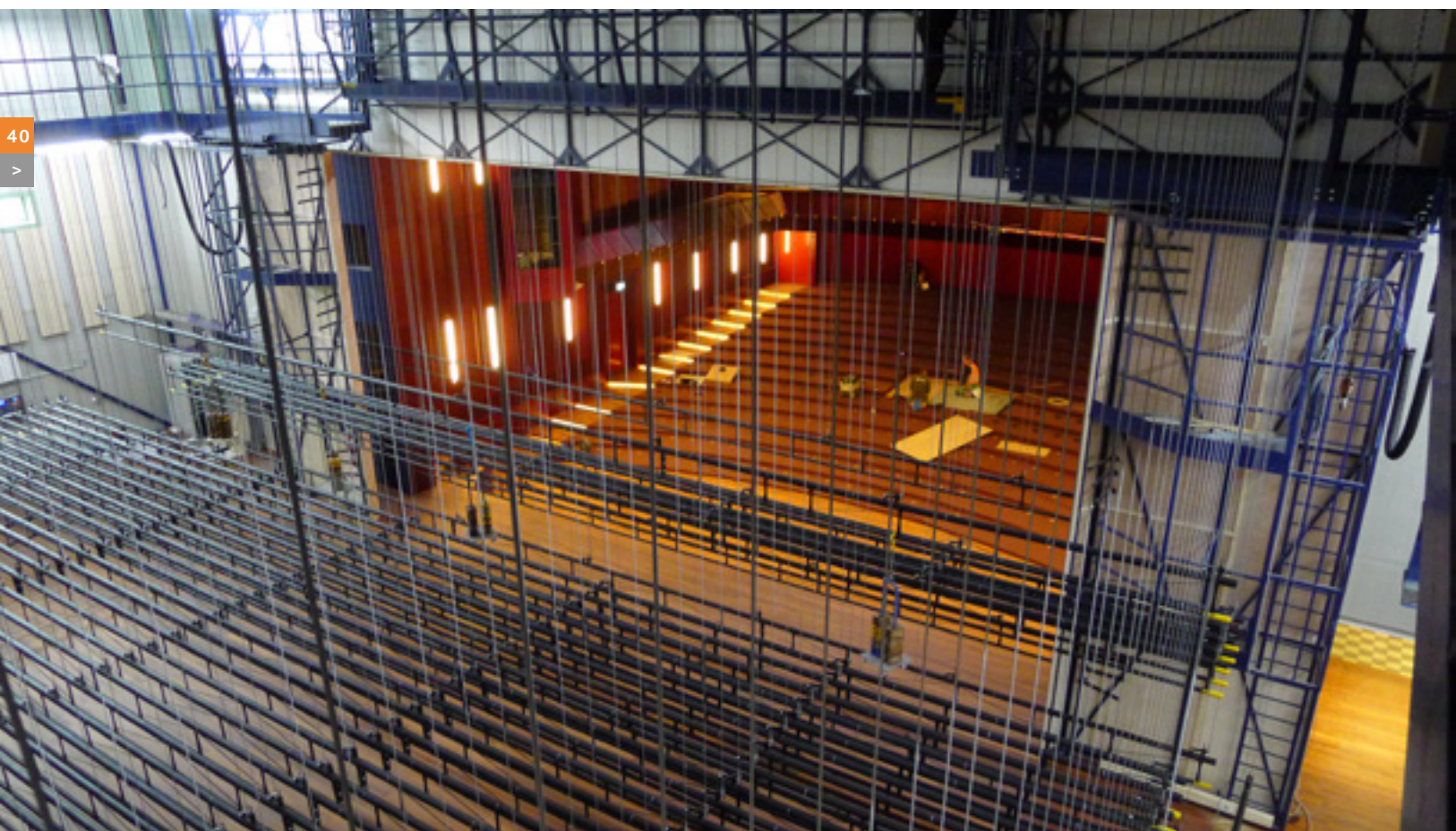
Tekst Maud Mentink, Fotografie Berry Poelen e.a.

Directeur Sjoerd Meijer is nu vooral trots op het feit dat de verbouwing klaar is en dat hij er samen met zijn team alles aan heeft gedaan om het maximale uit de ruimte te halen. Dat beaamt ook Huub Huikeshoven van Theateradvies, die niet vaak een schouwburgdirecteur tegenkomt die zich aan de ene kant zo standvastig aan zijn plan houdt, maar deze met het ogenschijnlijk zelfde gemak weer compleet omgooit. Meijer: "Je moet niet bang zijn ergens een streep door te zetten. In die zin ben ik geen ge-

makkelijke partner geweest en zorgde ik voor de nodige ergernis, maar dan wel op functioneel niveau natuurlijk. Het was nodig om het onderste uit de kan te halen." Hij staat in zijn nieuwe foyer met de handen in de zakken en kijkt trots om zich heen. Huikeshoven staat naast hem. "Ik heb me tijdens het proces wel zorgen gemaakt of we daardoor geen vertraging op zouden lopen of onnodig veel kosten zouden maken." De zorgen bleken voor niets. Van de 18 miljoen euro die de gemeente beschikbaar stelde voor de verbouwing bleef 1,6 miljoen euro over en het nieuwe theater werd op tijd opgeleverd.

HUISKAMER VAN DE STAD

Schouwburg Cuijk heeft een rijke geschiedenis waarin het zich vooral bewijst als een gebouw van de bezoeker en de gebruiker. Sociale activiteiten kregen namelijk een plek in het Fraterhuis, nu onderdeel van de schouwburg. Dit Fraterhuis, een rijksmonument, werd gebouwd in 1880

en stelde ruimte beschikbaar aan bijvoorbeeld de harmonie en andere verenigingen. In 1910 werd er zelfs een klein podium gebouwd om optredens van deze plaatselijke groepen te huisvesten. In 1957 werd er geïnvesteerd in de bouw van een officieel theater met 540 stoelen, aan het oude Fraterhuis vast. Een ontwikkeling waar in de gemeente veel draagvlak voor was. In 1986 volgde een grootschalige verbouwing van elf miljoen gulden. De foyer werd opgeknapt en er werd een vlakke vloerzaal bijgebouwd. In 1991 werd er nog een vleugel aangebouwd en in 2003 vond er een automatiseringsslag plaats waarbij er nieuwe trommeltrekken in gebruik werden genomen.

Tegenwoordig presenteert Schouwborg Cuijk jaarlijks zo'n 130 voorstellingen die goed zijn voor gemiddeld 45.000 à 50.000 bezoekers per jaar. Daarnaast zijn er ongeveer 250 verhuringen op jaarbasis en in de repetitieruimte zijn lokale orkesten en ensembles het hele jaar door druk aan het werk. Meijer: "De harmonie bijvoorbeeld, die huurt hier al 110 jaar! In totaal komen hier dus op jaarbasis ongeveer 100.000 mensen over de vloer. Je snapt wel dat zij op de

eerste plaats kwamen bij het maken van de architectonische plannen." Huikeshoven vult aan: "Veel schouwborgen willen tegenwoordig meer fungeren als huiskamer van de stad. In dit theater zijn die roots van nature diep geworteld en het draagvlak voor de schouwborg in de gemeente is dan ook groot." Dat blijkt wel uit de vaart van het verbouwproces. In 2011 kwam de Gemeenteraad bij elkaar en besloot men unaniem tot renovatie. In 2012 werden de verbouwplannen van architect Wim Kol goedgekeurd en in 2013 werd gestart met de sloop. Meijer: "Enige voorwaarde vanuit de gemeente was dat we de fundering zouden laten staan en het gebouw dus opnieuw zouden optrekken, zodat de indeling herkenbaar zou blijven. Slopen en opnieuw bouwen bleek ook goedkoper dan verbouw. De aannemer wilde de fundering echter ook vervangen. We besloten toen bij ons plan te blijven en dus de oude indeling in de nieuwbouw terug te laten komen en enkele oorspronkelijke elementen weer toe te voegen. De ruimtes zijn hoger geworden, waardoor het gebouw aan volume en transparantie heeft gewonnen. Daarnaast waren beheersbaarheid van het onderhoud en duurzaamheid belangrijke uitgangspunten."

Opdrachtgever: Gemeente Cuijk

Gebruiker: Stichting Schouwborg Cuijk

Architect: Wim Kol

Aannemer: BAM

Projectmanagement:

Franken Projectmanagement
Constructeur / ontwerpbegeleiding BIM: Lamers & Visser
Warmtetechnisch ontwerp en elektrotechnisch ontwerp: Uticon

Advies Brandveiligheid:

Bureau Veldweg

Theateradvies: Theateradvies

Trekkenwand: STE Trekwerk bv

Stoffering: Ron de Groot
Theatertextiel B.V.

Stoelenfabrikant: Jezet-Seating
(België)

Akoestisch advies: Peutz

Geluid: Ampco Flashlight

Licht: Fairlight BV

GEOMETRISCH

Zowel de buiten- als de binnenkant worden getypeerd door een geometrische en kleurrijke stijl, geïnspireerd op het werk van Theo van Doesburg en De Stijl. "Het is eclectisch, minimalistisch en de bezoeker noemt het vooral speels", legt architect Wim Kol uit. Meijer besloot niet met een projectbureau in zee te gaan voor het uitwerken van de plannen. Kol vond dat natuurlijk helemaal niet erg. "De architecten die via deze projectbureaus worden ingezet hebben vaak dezelfde gestandaardiseerde opvattingen." Wim Kol (79) is niet langer werkzaam bij een bureau. Een verademing voor beide partijen. Meijer: "We hebben een heel smooth proces gehad en hadden alle ruimte om samen lekker te puzzelen. Ik wilde bijvoorbeeld heel graag een oude bakstenen wand in de foyer om die connectie met het rijksmonumentale Fraterhuis te benadrukken." Kol ervaart deze als een opluchting in de ruimte, een rustpunt, en in mooi contrast met de rest van de foyer. De drie mannen laten er nog eens hun ogen over gaan. Meijer: "Eigenlijk is het een gesamtwerk geworden". De andere twee lachen en knikken instemmend."

Een constructie van staal ligt aan de basis van deze nieuwbouw. Sterker en iets duurder dan het gebruikelijke gietbeton, maar de aannemer had dan ook een strakke planning en kon deze klus met het gebruik van staalconstructies veel sneller afronden. Meijer: "Het algehele projectmanagement was in handen van Bureau Franken uit Vessem. Voor het zaalontwerp en advies betreffende de aanschaf van de theatertechnische installaties schakelden we Theateradvies in – ook een goede partner! Eigenaar Louis Janssen besloot flink

GEBOUWBEHEER APPS

Bij Schouwburg Cuijck wordt voor de bediening van het gebouw gebruikgemaakt van de app van Gira Homeserver.

- Verlichting schakelen en dimmen in alle ruimtes (met veegfunctie: licht in het hele gebouw uit in één handeling)
- Beelden intercom
- Luchtbehandeling en verwarming
- Storingsmeldingen
- Live inzicht in energiegebruik

Daarnaast wordt gebruikgemaakt van de app 'CQ mobile' van CQ-Net Live, voor inbraak- en brandmeldingen.

te tornen aan het eerste ontwerp en maakte de ingrijpende keuze om de zaal te verbreden in plaats van achteraan uit te breiden. Een meesterzet!"

ZAAL

Uitgangspunten voor de TheaterZaal waren meer stoelen en meer beleving. De zaal ging van 540 naar 630 zitplaatsen door uitbreiding van de zaal met twee meter aan de linkerzijde en het balkon werd aan beide zijden uitgebreid door extra zitplaatsen richting het toneel die de zaal ook meteen een intiemer karakter geven. Meijer: "We hadden ervoor kunnen kiezen om nog meer stoelen te plaatsen, maar dat

wilde ik niet. Dit aantal is precies goed voor onze programmering. Nu hebben bezoekers ook meer beenruimte en omdat de stoelen volledig kunnen inklappen, inclusief armleuningen, hebben bezoekers ook geen last van elkaar wanneer zij even voorlangs moeten lopen." De stoelen werden bekleed met het dure mohair. Dat was in eerste instantie niet de bedoeling. Er werd gekozen voor een goedkopere velours stof waar kunstvezel in is verwerkt, maar de LED zaalverlichting kleurde deze rode stof ineens blauw vanwege het beperkte kleurenspectrum van LED licht. Meijer: "Toen besloten we toch het mohair aan te schaffen. Een prachtig en duurzaam natuurproduct dat zijn warme uitstraling altijd behoudt."

Theateradvies wilde zo min mogelijk storende elementen in de zaal en verwerkte de

luidsprekers achter houten panelen en het front zichtbaar in en onder het balkon. Alleen het center-cluster, met twee monitors, is nog te zien vanuit de zaal. De wanden bestaan uit akoestische panelen die haaks op elkaar staan. Klankkaatsers boven de zaal zijn uitgerust met verlichting, waardoor zij niet als zodanig aandoen. Architect Kol maakte er een eenheid van door te kiezen voor één duidelijke kleur: rood. Het plafond en het toneel kregen blauwe tinten mee en hij voorzag de toneelopening van een lijst.

In het midden van de zaal zijn twee rijen voorzien van verrijdbare stoelen, die plaats kunnen maken voor invaliden en/of een regieplek. De regieplek is ook nog voorzien van een podium dat een halve meter kan zakken en daardoor minder nadrukkelijk aanwezig is in de zaal. De orkestbak is door

bezuinigingen tijdens de verbouwing verloren gegaan. Meijer: "Nou ja, de oude bak is er nog wel. In de kelder zijn nog steeds deuren naar de orkestbak toe, maar helaas is hij niet meer functioneel." Op de vraag of dat niet zonde is, nu achteraf bleek dat het geld er wel was geweest om het te bouwen, reageert hij: "Tja, het is wat het is. We kunnen nu geen opera meer programmeren, dat vind ik wel jammer. Aan de andere kant, ons toneeloppervlak is enorm veranderd waardoor we nu wel een symfonieorkest kunnen ontvangen, dat kon eerder niet! Dus ik hoop dat we in dat klassieke aanbod, ondanks de verschuiving, geen publiek verliezen." De zaal heeft nu twee bruggen. Een eerste die met een hoek van 45 graden het toneel kan aanlichten en een tweede die in eenzelfde hoek de niet-gebouwde orkestbak kan aanlichten. De brug is wel in gebruik. Hij is namelijk breed genoeg om vanaf te volgspotten. Een voorziening die eerder niet aanwezig was.

"We hebben een heel smooth proces gehad en hadden alle ruimte om samen lekker te puzzelen."

HIJSHOOGTE

Van grote invloed op de eerder genoemde verbetering van de beleving is de groei van het speeloppervlak en de hijshoogte. De toneelvloer ging van tien meter breed en zeven meter diep naar veertien meter breed en twaalf meter diep. De hijshoogte ging van tien meter naar zestien en een halve meter. Meijer: "Ons programmaprofiel blijft hetzelfde, maar waar we eerder werkten met de schoenlepelmethode, kunnen we nu veel meer laten zien. Er bleef inderdaad veel in de vrachtwagens staan en sommige dansers in de kleedkamers. Ik heb ze met regelmaat hier op het zijtoneel op moeten vangen zodat ze niet tegen de muur knalden." Ook kwam er een zijtoneel bij van vier meter diep en werd een aantal oude trommeltrekken gebruikt voor opslag boven de zijtonelen. De trekkenwand van de firma Trekwerk kan per trek worden voorzien van maximaal 500kg aan materiaal en heeft de opmerkelijke hart op hartafstand van 25cm. Huikeshoven: "Schouwburg Cuijk is, zover ik weet, het enige theater dat deze afmetingen hanteert. Je kunt je afvragen of dat

VARIOCLIP®

Het eerste mobiele projectiescherm ter wereld met een volledig strak frameprofiel, zonder drukkers en drukknopen

VARIABEL

Iedereen in de rental & staging industrie die ooit een mobiel projectiescherm heeft opgezet kent de uitdaging van een te strak projectiedoek tijdens koude en een te los doek in een warme en vochtige omgeving. **VarioClip®** projectiedoeken worden vastgezet met een haaktechnologie: **QuickClip®**

VarioClip® kan op basis van het moduleconcept eenvoudig op maat worden gemaakt. Het frame kan vergroot worden tot elk formaat door het toevoegen of verwijderen van framedelen. Dankzij een drukknoopvrij **VarioClip®** frame hebben de framedelen geen vaste volgorde voor montage.

Met andere woorden: **VarioClip®** is technologisch het meest geavanceerde modulaire mobiele projectiescherm.

Ontwikkeld en gefabriceerd met 40 jaar ervaring als marktleider

 stumpfl® NL

AV Stumpfl Nederland
Nieuwe Schaft 3a,
3991 AS HOUTEN

T. +31 (0)30 - 63 61 481
E. info@avstumpfl.nl.com
I. www.avstumpfl.nl.com

© I am Hardwell

 ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION
INFO@SHOWTEX.COM//WWW.SHOWTEX.COM//WWW.SHOWTEXRENTAL.COM

handig is voor gezelschappen. Op elke meter een trek minder levert in ieder geval wel een besparing op van ongeveer 200.000 euro!" Meijer reageert: "Nou, we hebben natuurlijk uitgebreid geëvalueerd en gepraat met het technisch team en we hadden voorheen ook deze afstand tussen de trekken en hebben er nooit problemen mee gehad. In Winschoten hebben ze nu een theater gebouwd zonder manteaux en portaalbrug, dus zoiets als 'standaard' is een theater nooit." Minpuntje vindt Huikeshoven wel dat het werklicht nu boven de rollenzolder hangt. "Het licht op toneel is nu beperkter. Ik had liever gezien dat er was gekozen voor een dichte rollenzolder en de TL's daaronder zouden hangen, maar ook daar werd op bezuinigd."

De toneelvloer werd voorzien van een tropische hardhouten vloer die vooral is gekozen vanwege het feit dat deze goed zelf te onderhouden is. Meijer: "Niet duurzaam, ik weet het, maar voor de beheersbaarheid van het theater wel heel fijn." En hoe staat het met de zonnepanelen die, net zoals de akoestische panelen in de zaal, haaks op elkaar staan tegen de toneeltoren op het dak? "Nou, die dekken hun eigen investering en leveren een kleine bijdrage. Het feit dat we in het hele gebouw LED licht gebruiken zet meer zoden aan de dijk. De horizonbatterij is ook LED en al het andere licht in de zaal is nog conventioneel. Voor de klimaatbehandeling gebruiken we adiabatische koeling. Een systeem waarbij warme lucht door waternevel wordt afgekoeld. Veel goedkoper en duurzamer dan airconditioning. In het hele gebouw gebruiken we verder vloerverwarming."

DE BEZIELING OMARMEN

De laad- en los is gelijkvloers met het toneel en inpandig. De kleedkamers zijn op dezelfde verdieping direct naast het toneel. Evenals de artiestenfoyer die een lieflijk balkonnetje kreeg naar de foyer. Meijer: "Dat was het leuke van onze flexibiliteit. Er was hier opeens ruimte voor een inloopkast. Door het weglaten van de achterwand ontstond er echter een balkonnetje. Toen zei ik, graag een balkon dan! Evenals deze buitenruimte. De technici hebben al een BBQ aangeschaft en ik ben in overleg met de bijenhouder van de biologische tuin of we onze Schouwburg-bijenkast hierheen kunnen verplaatsen. De honing van onze bijen delen we uit aan de kinderen die hier een voorstelling bezoeken." De artiestenfoyer is een moderne ruimte, gerealiseerd door Studio Rood, gerund door twee Eindhovense meiden die

van het goedkope betonplex een prachtige bar en zitruimte hebben gecreëerd.

Naast de TheaterZaal is er een vlakke vloerzaal, het SchouwCafé, van ongeveer vijftien bij twintig meter met een hoogte van vijf meter. Meijer: "We mogen hier volgens de voorschriften 800 bezoekers ontvangen, vanwege de goede nooduitgangen." De zaal is voorzien van krachtstroom en een grid met een hart op hartmaat van anderhalve meter. Het plan om deze hijsbaar te maken is ook vanwege bezuinigingen afgeketst. Meijer: "Nu hebben we een hoogwerker..." Het plan is hier op korte termijn nog een mobiele tribune te plaatsen, zodat de programmering iets kan worden uitgebreid. De ruimte beschikt, net zoals alle overige foyerruimtes, cafés en restaurant over een mobiele geluidsset en LED licht. Het licht kan worden aangestuurd met een DALI (Digital Addressable Lighting Interface) systeem. De theatertechnici kunnen daardoor met hun mobielte of tablet via een app alle spots in de horecaruimtes bedienen. Voor de horecamedewerkers is een voorgeprogrammeerd systeem in iedere ruimte aanwezig, waarmee gemakkelijk kan worden gekozen voor verschillende lichtstanden.

De foyer kent een rood geschilderde lambrijsing. Een opvallende keuze is de naad in het stucwerk op een hoogte van 2,5 meter over de gehele foyer. Huikeshoven: "Ja! Daar moest ik wel om lachen toen ze me vertelden dat ze hier ieder jaar de hele lambrising in de foyer opnieuw moeten verven na carnaval!" Meijer voegt daar aan toe: "Ach,

zo erg is het niet. We weten dat het één dag kost voor twee schilders om de hele foyer te schilderen. Zonder die naad in het stucwerk duurt het schilderen een kleine dag langer, een dergelijke praktische oplossing komt tegemoet aan het idee van beheersbaarheid."

Het idee van een gesamtwerk is niet vergezocht. Sjoerd Meijer zette namelijk allerhande ondernemers in om tot het indrukwekkend eindresultaat te komen. De bar werd gemaakt door een lokaal bedrijf dat zich onder andere specialiseert in de productie van onderdelen voor marineschepen. De tafeltjes liet hij door de plaatselijke meubelmaker maken van eikenhout. De deurklinken die uit buizen bestaan wilde Meijer mee laten draaien wanneer je de deur opent. "Maar dan niet dat het over twee jaar gaat piepen! Nee, fatsoenlijke deurklinken!" Het bedrijf dat ook de bar vervaardigde ging met militaire precisie aan het werk en verwerkte lagers in de buizen. Retro verlichting voor de horecaruimtes werd deels aangeschaft via Marktplaats en de lokale designmeubelfirma werd ingeschakeld bij de inrichting van de ruimtes. De kunstwerken die de schouwburg gedurende jaren van artiesten ontving, hangen aan de muren door het hele gebouw. Het zijn maar enkele voorbeelden, maar voor Meijer zit het in de details. "Ik kan het iedereen aanbevelen. Je moet de bezieling omarmen en uitdragen. Dat verlangt een bepaalde instelling, een die hoort bij een kleine gemeenschap. Er zijn zoveel mensen, ateliers en lokale bedrijven die bij hebben gedragen aan dit nieuwe gebouw. Het is daardoor meteen van iedereen."